

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie transgranicznej wymiany między Unią a państwami trzecimi kopii utworów w formacie umożliwiającym dostęp osobom niepełnosprawnym do określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnym, z korzyścią dla osób niewidomych, słabowidzących lub z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem”

[COM(2016) 595 final – 2016/0279 (COD)]

(2017/C 345/12)

Sprawozdawca: **Pedro ALMEIDA FREIRE**

Wniosek o konsultację	Rada, 5.4.2017 Parlament Europejski, 28.6.2017
Podstawa prawna	Art. 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia na sesji plenarnej	5.7.2017
Sesja plenarna nr	527
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	215/3/8

1. Wnioski i zalecenia

- 1.1. EKES zgadza się z propozycją kompromisu zaproponowanego przez prezydencję, który umożliwia szybką ratyfikację traktatu z Marrakeszu⁽¹⁾.
- 1.2. Komitet oczekuje szybkiego wprowadzenia w życie przez UE traktatu z Marrakeszu, który jest ważny i niezbędny, gdyż umożliwia wielu niewidomym i słabowidzącym obywatelom europejskim, a także osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem dostęp do utworów i otwiera im drzwi do kultury, edukacji i zatrudnienia, zapewniając skuteczne włączenie społeczne.
- 1.3. Komitet popiera wnioski dotyczące rozporządzenia⁽²⁾ i dyrektywy⁽³⁾ służące wdrożeniu traktatu z Marrakeszu, gdyż ustanowią one obowiązkowy wyjątek oraz zapewnią wytwarzanie i wymianę kopii utworów w dostępnym formacie w obrębie jednolitego rynku, jak i poza UE.
- 1.4. Komitet z zadowoleniem przyjmuje cel umożliwienia transgranicznej wymiany takich kopii między UE a państwami trzecimi będącymi stronami traktatu z Marrakeszu.
- 1.5. Ocena wdrożenia traktatu z Marrakeszu w UE powinna zostać przeprowadzona w rozsądnym terminie.

2. Wnioski Komisji i prezydencji

2.1. Proponowane rozporządzenie zostało przyjęte przez Komisję w dniu 14 września 2016 r. jako część pakietu dotyczącego praw autorskich⁽⁴⁾, w którym proponuje się zestaw środków ustawodawczych prowadzących do osiągnięcia następujących czterech celów:

— zapewnienia szerszego dostępu online do treści w UE oraz dotarcia do nowych odbiorców,

⁽¹⁾ Traktat z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, osobom niedowidzącym i osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem.

⁽²⁾ COM(2016) 595 final.

⁽³⁾ COM(2016) 596 final.

⁽⁴⁾ COM(2016) 593 final, COM(2016) 594 final, COM(2016) 596 final (Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 27).

- dostosowania niektórych wyjątków do cyfrowego i transgranicznego otoczenia,
- wspierania dobrze funkcjonującego i sprawiedliwego rynku praw autorskich,
- umożliwienia osobom niewidomym i słabowidzącym lub osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem lepszy dostęp do utworów lub innych materiałów.

2.2. Za pomocą tego rozporządzenia Komisja proponuje wprowadzenie przepisów mających na celu wdrożenie traktatu z Marrakeszu w sprawie ułatwienia dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym i słabowidzącym oraz osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem.

2.3. Traktat z Marrakeszu został przyjęty w 2013 r. na forum Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) w celu ułatwienia dostępności i transgranicznej wymiany książek i innych materiałów drukowanych w formatach umożliwiających dostęp osobom niepełnosprawnym na całym świecie. Traktat został podpisany przez Unię⁽⁵⁾ w kwietniu 2014 r.

2.4. Zaproponowane środki są konieczne, aby zagwarantować, że zgodnie z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych⁽⁶⁾ prawo autorskie nie stanowi nieuzasadnionej lub dyskryminującej przeszkody w pełnym udziale wszystkich obywateli w życiu społecznym. Umożliwią one także wymianę kopii w dostępnych formatach wewnątrz UE i z państwami trzecimi, które są stronami traktatu oraz unikanie powielania prac i marnowania zasobów.

2.5. Podczas procesu ratyfikacji wynikła jednak kwestia prawna, czy Unia posiada wyłączną kompetencję do ratyfikowania traktatu.

2.6. W związku z tym w lipcu 2015 r. Komisja postanowiła zwrócić się o opinię Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

2.7. Tymczasem na podstawie art. 207 TFUE Komisja przyjęła wniosek COM(2016) 595 final. Konsultacja z EKES-em nie była zatem obowiązkowa.

2.8. W dniu 14 lutego 2017 r. Trybunał Sprawiedliwości⁽⁷⁾ potwierdził wyłączną kompetencję UE, a także stwierdził, że traktat z Marrakeszu nie wchodzi w zakres wspólnej polityki handlowej.

2.9. Na posiedzeniu w dniu 22 marca Komitet Stałych Przedstawicieli osiągnął porozumienie w sprawie kompromisowego wniosku prezydencji, w którym podjęta została decyzja o zmianie podstawy prawnej z art. 207 (wspólna polityka handlowa) na art. 114 TFUE. W związku z tym zasięgnięcie opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przez Radę stanie się obowiązkowe.

3. Uwagi ogólne

3.1. Podstawa prawna

3.1.1. Biorąc pod uwagę ostatnią opinię Trybunału Sprawiedliwości, EKES zgadza się z propozycją kompromisu zaproponowanego przez prezydencję, który umożliwia szybką ratyfikację traktatu z Marrakeszu.

3.1.2. Ponadto zmiana podstawy prawnej sprawia, że opinia EKES-u staje się obowiązkowa i wzrasta znaczenie uwag poczynionych już w tym zakresie w niedawnej opinii w sprawie pakietu dotyczącego praw autorskich⁽⁸⁾.

3.2. Treść

3.2.1. W swojej opinii na temat pakietu dotyczącego praw autorskich EKES już odnosił się do obecnego wniosku. Komitet przypomina o znaczeniu i konieczności szybkiej ratyfikacji traktatu z Marrakeszu w sprawie ułatwienia dostępu do opublikowanych utworów drukowanych osobom niewidomym i słabowidzącym oraz osobom z innymi niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem, który to traktat wszedł w życie 30 września 2016 r. Traktat umożliwi wielu obywatelom europejskim, którzy są niewidomi, słabowidzący lub mają inne niepełnosprawności uniemożliwiające zapoznanie się z drukiem, dostęp do większej liczby utworów, a tym samym otworzy im drogę do kultury, kształcenia i zatrudnienia, zapewniając rzeczywistą integrację społeczną.

3.2.2. Wnioski dotyczące rozporządzenia i dyrektywy, które były częścią pakietu dotyczącego praw autorskich, pozwolą UE wywiązać się z międzynarodowych obowiązków ciążących na niej na mocy traktatu z Marrakeszu. Traktat wpisuje się ponadto w zobowiązania Unii wynikające z Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 115 z 17.4.2014, s. 1.

⁽⁶⁾ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 112 z 10.4.2017, s. 3, opinia 3/15 Trybunału (Wielka Izba) z dnia 14 lutego 2017 r.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 125 z 21.4.2017, s. 27.

3.2.2.1. Wniosek dotyczący dyrektywy wprowadzi obowiązkowy wyjątek oraz zapewni jego funkcjonowanie w celu tworzenia i wymiany kopii w dostępnym formacie na jednolitym rynku.

3.2.2.2. Ten wyjątek jest przeznaczony wyłącznie do użytku osób korzystających, ściśle określonych w art. 2 ust. 2 proponowanego rozporządzenia.

3.2.2.3. Wniosek dotyczący rozporządzenia pozwoli na transgraniczną wymianę takich kopii między UE a państwami trzecimi będącymi stronami traktatu.

4. Inne uwagi

4.1. EKES zgadza się, że rozporządzenie jest jedynym odpowiednim sposobem wyeliminowania istniejących rozbieżności prawnych w państwach członkowskich.

4.2. Komitet podkreśla, że – jak zaznaczono w dyrektywie – państwa członkowskie powinny odgrywać istotną rolę, popularyzując i udostępniając dostępne utwory beneficjentom zarówno w ich własnych krajach, jak i w krajach trzecich, które są stroną traktatu z Marrakeszu.

4.3. EKES wyraża gotowość do aktywnego udziału w procesie oceny wynikającym zarówno z rozporządzenia, jak i dyrektywy.

4.4. Ocena ta powinna zwłaszcza uwzględnić przedstawiony w dyrektywie wariant umożliwiający państwom członkowskim stosowanie systemów rekompensat dla podmiotów praw. Również zgodnie z dyrektywą należy ściśle monitorować, czy takie systemy rekompensat nie mają negatywnego wpływu na dostępność i dostarczanie utworów w formacie umożliwiającym grupie beneficjentów dostęp do nich.

Bruksela, dnia 5 lipca 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
